

SURADNJA MUZEJA GRADA ZAGREBA I FOTOKLUBA ZAGREB (1969. – 2017.)

dr. sc. MAJA ŠOJAT-BIKIĆ □ Zagreb

IM 49, 2018.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

Uvod. Tijekom posljednjih 50-ak godina Muzej grada Zagreba (MGZ) bio je dobar domaćin brojnim članicama i članovima Fotokluba Zagreb dajući im priliku da pokažu recentne radove. Osim skupljanja, čuvanja i prezentiranja povijesnih fotografija sa zagrebačkom tematikom, muzejski su djelatnici podjednako pažljivo pratili i aktualnu fotografsku produkciju u gradu. Potkraj 1960-ih Muzej pomiče fokus s izlaganja vlastitog fundusa prema vibrantnoj fotografskoj sceni pretvarajući se u dinamičan galerijski prostor u službi fotografa i fotoamatera, da bi tijekom 1970-ih i 1980-ih postao svojevrsno žarište suvremenoga fotografskog i fotoamaterskog stvaralaštva. Tako je ostvarena davna želja MGZ-a da aktivira građanina, da ga pretvori u svog aktivnog, kreativno vrijednog suradnika.¹

Suprotno elitističkim predodžbama o umjetnosti i kulturi općenito, Muzej se otvorio tzv. marginalnoj kulturnoj produkciji. Za suradnju Muzeja i Fotokluba Zagreb ponajviše je zaslužan Zdenko Kuzmić, nekadašnji ravnatelj

MGZ-a. Vladko Lozić, dugogodišnji tajnik Fotokluba Zagreb, s nostalgijom piše: *Osobno dobro poznajem Zdenka Kuzmića kao vrlo korektnog i nadasve odanog fotamaterskom pokretu. Kao dugogodišnji ravnatelj Muzeja grada Zagreba on je direktno podržavao sve aktivnosti Hrvatskog fotosaveza, između ostalog, omogućio je održavanje mnogih fotografskih izložbi u prostorima Muzeja besplatno. [...] Kao ravnatelj, uz poslove u Muzeju grada Zagreba, godinama je aktivno volonterski obnašao razne dužnosti u Fotoklubu Zagreb i Hrvatskom fotosavezu (kao predsjednik 1982. do 1984. i 1993. do 1997.). Tijekom 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća Kuzmić omogućava besplatno održavanje izložbi fotografije Žene snimaju i Mali Zagreb u prostorijama Muzeja.*²

Zasluge za uspješnu suradnju MGZ-a i Fotokluba Zagreb pripadaju i Josipu Vraniću (Bileća, 1934. – Zagreb, 2006.), muzejskom fotografu. Vranić je i kao selektor i kao autor uspješno sudjelovao na izložbama iz ciklusa *Zagreb*.

sl.1. Plakat *Retrospektivne izložbe fotografija u povodu 115. godišnjice Fotokluba Zagreb, 2007.*

sl.2. Plakat *Izložbe članica Fotokluba Zagreb*, oblikovanje: Stipe Brčić, 1975., presnimio Miljenko Gregl

sl.3. Plakat *Izložbe Zagreb 1969.*, presnimio Miljenko Gregl

sl.4. Članice Fotokluba Zagreb i Gjurio Griesbach na otvorenju izložbe 5. ožujka 1974., snimio Josip Vranić, MGZ F-990

¹ Kuzmić, Zdenko. *Fotografija – sredstvo komunikacije. 15 dana: časopis za kulturu i umjetnost* 18, 4-5 (1975): 9-13.

² Lozić, Vladko. *Hrvatski fotoamaterski pokret: drugo, dopunjeno i prošireno izdanje, vlastita naklada autora.* Zagreb, 2017., str. 188.

sl.5. Članice Fotokluba Zagreb i Gjur Griesbach na otvorenju izložbe 8. ožujka 1975., snimio Josip Vranić, MGZ F-1053

sl.6. Postav izložbe članica Fotokluba Zagreb, 1975., snimio Josip Vranić, MGZ F-1048

sl.7. Gjur Griesbach i dr. Franjo Buntak otvaraju Izložbu članica Fotokluba Zagreb, 5. ožujka 1976., snimio Josip Vranić, MGZ F-1099

Od godine 1989. pa do 1997. bio je predsjednik Fotokluba Zagreb, kao i prvi predsjednik osnovanog Zagrebačkog foto-kino saveza. U Fotoklubu Zagreb, osim društvenog rada, posebno se ističe njegov pedagoški rad. Kao vrstan organizator, pedagog i odgojitelj mladih naraštaja, vodio je brojne fototečajeve, fotoradionice, kao i druge edukativne programe analogne crno-bijele fotografije.³

Model suradnje Muzeja grada Zagreba i Fotokluba Zagreb

Radi uspostavljanja analitičkog sustava za proučavanje modela suradnje MGZ-a i Fotokluba Zagreb, izložbe su razvrstane u ove kategorije:

□ tematske natječajne izložbe iz ciklusa *Zagreb* (tzv. *Mali Zagreb salon* ili, skraćeno, *Mali Zagreb*), u povodu Dana oslobođenja grada Zagreba

□ izložbe članica Fotokluba Zagreb iz ciklusa *Žene snimaju*, u povodu Međunarodnog dana žena

□ tematske i obljetničke retrospektivne izložbe iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb

□ ostale izložbe u suorganizaciji MGZ-a i Fotokluba Zagreb.

Kolektivno izlaganje jača društvenu koheziju i potiče osjećaj zajedništva. U toj suradnji MGZ je nudio besplatan izložbeni prostor, a Fotoklub Zagreb obvezao se sve radove s izložaba *Zagreb* i *Žene snimaju* ustupiti Muzeju.⁴ Tako je ostvarena obostrana korist: Fotoklub je dobio galerijski prostor, a Muzej je obogaćivao svoj fondus zbirke fotografija. Usputno je bila zadovoljena i društvena obveza Muzeja da, u duhu vremena i društveno-političkih okolnosti, obilježi tada osobito važne, "zapovjedne" praznične dane. Dakle, model suradnje bio je praktičan i ekonomičan s obzirom na tadašnje skromne financijske prilike.

U nastavku slijedi detaljnija analiza modela suradnje prema zadanim izložbenim kategorijama.

Tematske natječajne izložbe iz ciklusa *Zagreb* (1969. – 1986.)

Počeci suradnje MGZ-a i Fotokluba Zagreb sežu u 1969., kad je Muzej ugostio četvrtu izložbu fotografija iz ciklusa *Zagreb*. O tome svjedoči izvadak iz govora dr. Franje Buntaka, tadašnjeg ravnatelja Muzeja na otvorenju izložbe 9. svibnja 1969.:

Oni [misli se na članove Fotokluba Zagreb, nap. a.] ne samo da suvereno vladaju svojim zanatom, već u najviše slučajeva poniru u bit svojih sadržaja dajući im trajniju umjetničku vrijednost. To potvrđuje i ova njihova izložba iako eksponati na njoj, uz umjetničku, imaju jednim dijelom i dokumentarnu vrijednost. To se napose odnosi na onaj dio izložbe koji prikazuje Zagreb i Zagrepčane. Riječ je o vrijednosti koja danas kao dokument možda i nije tako velika, ali će postajati sve veća i veća što vrijeme bude više odmicalo. Stoga je taj dokumentarni

³ Isto, str. 201.

⁴ Zahvaljujem Vladku Loziću na toj informaciji.

sl.8. Postav izložbe članica Fotokluba Zagreb, 1978., snimio Josip Vranić, MGZ F-1238

sl.9. Članice Fotokluba Zagreb na otvorenju izložbe 6. ožujka 1979., snimio Josip Vranić, MGZ F-1375

dio izložbe naročito zanimljiv za Muzej grada Zagreba, jer ovaj muzej sabire dokumentarni materijal te vrste o našem gradu, i to ne samo iz daleke prošlosti, nego i onaj koji se odnosi na njegov suvremeni razvoj, na njegov današnji život i ljude koji danas u njemu žive. I taj će materijal s vremenom dobivati sve veću i veću vrijednost, jednaku vrijednosti materijala što smo ga sakupili iz dalje prošlosti našega grada. No, nažalost, čini nam se da je na ovoj izložbi materijal toga karaktera relativno slabo zastupljen u odnosu prema slobodnim temama. Mislimo da bi izložba Fotokluba Zagreb, koja se priređuje svake dvije godine za Dan oslobođenja Zagreba, dakle na dan ovoga grada, trebala nositi, pogotovo ako ima naslov "Zagreb", jače obilježje našega grada i da bi na njoj Zagreb trebao biti više zastupljen. I to možda ne toliko stari koliko novi Zagreb i život u njemu, koji svakim danom postaje sve bujniji, sve bogatiji. Zato apeliramo na fotoamatere, profesionalce i fotografe umjetnike, a

napose na članove Fotokluba Zagreb, da ostvare što više takvog materijala, da što više snimaju Zagreb i Zagrepčane, da snimaju naš grad u cjelini i u detaljima, ne samo povijesne, već i njegove novoizgrađene, suvremene dijelove, ne samo fotografski interesantne, već i fotografski manje interesantne sadržaje, da snimaju njegov život i događaje u njemu, njegove ljude, dinamiku njegova suvremenog razvoja, faze izgradnje, suvremeni puls njegova svestranog života. Sve će to biti jednoga dana dragocjeni materijal za koji će buduće generacije biti itekako zahvalne.⁵

Buntakov programatski govor na otvorenju izložbe zacrtao je smjernice buduće suradnje MGZ-a i Fotokluba Zagreb u realizaciji biennialnih izložaba iz ciklusa *Zagreb* (tzv. *Mali Zagreb salon* kao "mlađi brat" *Zagreb salona*).⁶ I danas, nakon gotovo pola stoljeća, Buntakova je muzeološka misao svježija i inspirativna.

Izložbe *Zagreb* nastajale su kao rezultat pozivnih nagradnih natječaja i odabira stručnoga ocjenjivačkog suda. Osim obvezne teme *Zagreb* (crno-bijela fotografija), uobičajeno su bile zadane još dvije teme (slobodna tematika i kolor-dijapozitivi sa zagrebačkom tematikom). Nakon evidentne krize u kojoj se nalazila naša fotografija u posljednjih deset godina, čini mi se da upravo ova izložba pokazuje kako je to kritično stanje prevladano. Danas možemo reći da se kvalitetna domaća fotografija, zahvaljujući prije svega mlađim autorima, uspjela uklopiti u tokove suvremene evropske fotografije.⁷

Izložbe su bile popraćene katalogima stalnoga grafičkog izgleda, objavljivanim u sunakladništvu Fotokluba

⁵ MGZ, Ostavština Franje Buntaka, kut. 3, f. 77.

⁶ Prvi *Zagreb (Mali Zagreb salon)* priređen je 1965., dok se *Zagreb salon* održava od 1910.

⁷ Dimitrijević, Stojan. *Salon "Zagreb 1971"*: Muzej grada Zagreba, 7. 5. – 23. 5. 1971. *Život umjetnosti: časopis za pitanja likovne kulture i umjetnosti* 7, 17(1972): 121-127.

8 Maroević, Ivo. Bez iznenađenja. *Čovjek i prostor* 20, 243(1973): 25.

9 Griesbach, Gjuro. IV izložba fotografija članica Fotokluba Zagreb: Muzej grada Zagreba, ožujak 1976. *Foto-kino revija: jugoslavenski časopis za fotografiju i film* 29, 5-6 (1976): 4-5.

10 Na izložbama članica Fotokluba Zagreb u MGZ-u nastupale su Nella Barišić, Milica Borojević, Marija Braut, Elizabeta Černe, Nada Ditjo, Nevenka Ferić, Vesna Kristić, Vesna Kučanda, Daniela Lušin, Anka Marasović, Karmela Marasović, Ivanka Miletić, Jasenka Odić-Jendrašić, Nada Orel-Ušenik, Slavka Pavić, Jadranka Pečić, Sanja Pilić, Jadranka Pilipić, Vesna Prica, Ivančica Privora, Suzana Rebersak, Draginja Runtić, Tatjana Runtić, Višnja Serdar, Ljiljana Sundać, Jelena Šepat, Vlasta Šinka, Erika Šmider, Marija Tomasović, Zlata Vucelić i Nevenka Vujić.

11 Ladović, Joža. Autorice s osmo-martovske izložbe. *Delegatski list: Skupština grada Zagreba*, 18. ožujka 1977., str. 16-17.

12 Vrtovec, Ivanka. Zagrepčanke snimaju! *Foto-kino revija: jugoslovenski časopis za fotografiju i film* 25, 6 (1982): 32.

13 Kuzmić, Zdenko; Lozić, Vladko. *Socijalistički realizam: iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb*. Zagreb: Muzej grada Zagreba, 2006., str. 12.

14 Šebre, Vinko. Predgovor izložbi i monografiji = Introduction on Exhibition and Monography. *Slike vremena: Monografija u povodu 115. obljetnice Fotokluba Zagreb (1892. – 2007.)* = Images of Time: Monography on 115th Anniversary of Fotoklub Zagreb (1892 – 2007) / ur. Vinko Šebre. Zagreb: Fotoklub Zagreb, 2007., str. 12.

15 Olujić, Kristina. 125 godina Fotokluba Zagreb: putovanje kroz vrijeme. *Nacional*, 1021, 14. studenog 2017., str. 68-69.

16 Jurišić, Mirjana. Izložba fotografija u Muzeju grada. *Večernji list*, 2. listopada 1975., str. 7.

17 Bijelo biserje. *Večernji list*, 23. ožujka 1976., str. 12.

18 Benčević, Zvonko; Brlić, Ivan. *Bijelo biserje Jugoslavije*. Zagreb: Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, 1965.

19 Miška, Ljerka. "Morekazi" Milice Borojević. *Čovjek i prostor* 24, 294 (1977), str. 20.

20 Ivić, Vinko; Ružić, Ivan. *Šime Radovčić* [presavitak]. Zagreb: Muzej grada Zagreba; Fotoklub Zagreb, 1995.

21 U nerazvrstanoj i neistraženoj arhivskoj građi u knjižnici MGZ-a slučajno sam u studenome 2015. otkrila pozivnicu za izložbu.

Zagreb i MGZ-a. *Katalog u opremi Mitje Komana već je postao i suviše poznat u ponavljanju vlastitih rješenja, pa se već može smatrati određenom vrstom tradicije salona*.⁸ Rezultat plodne suradnje Muzeja i Fotokluba jest devet izložaba te jednako toliko popratnih kataloga, uz kontinuirano obogaćivanje muzejske zbirke fotografija.

Izložbe članica Fotokluba Zagreb iz ciklusa *Žene snimaju* (1974. – 1982.)

Prema dokumentaciji Vladka Lozića koju mi je ljubazno dao na uvid, članice Fotokluba Zagreb prvi se put zajedno pojavljuju 5. ožujka 1973., na izložbi *Žene snimaju*, postavljenju u Galeriji umjetničke fotografije (Lapidarij na Gornjem gradu). Fotoklub Zagreb utemeljen je 1892., no aktivnost žena u njemu dugi je niz godina bila vrlo slaba. Nakon dugogodišnje supremacije muških članova, 1950-ih i 1960-ih godina pojavljuju se neka ženska imena koja pomalo sramežljivo krče put prema priznavanju i prihvaćanju žena fotografa. Znajuci da ima mnogo vrijednih fotografkinja, nezadovoljan njihovim podređenim položajem u Fotoklubu, tadašnji predsjednik Gjuro Griesbach početkom 1970-ih predlaže osnivanje Ženske sekcije Fotokluba Zagreb te dalje pomno prati i podupire njezin rad.⁹ Sitničava rodna zanovijetala ne bi propustila primijetiti kako se trebao pojaviti osviješteni, blagonakloni muškarac da osnuje Žensku sekciju. Muzej grada Zagreba također je prepoznao vrijednost rada fotografkinja te ih je u povodu Međunarodnog dana žena osam puta ugostio u svojoj izložbenoj dvorani.¹⁰

Sedam izložaba iz ciklusa *Žene snimaju* priređeno je od 1974. do 1980., prvih godina pod pokroviteljstvom *Večernjeg lista* (1974. – 1977.). Autorice su same odabirale teme i radove tražeći u množini snimljenog materijala upravo onaj za koji smatrahu da će najbolje posvjedočiti vlastitost njihova viđenja svijeta.¹¹

Godine 1982. članice Ženske sekcije posljednji su se put predstavile u MGZ-u. Bila je to deseta, jubilarna izložba kojom je obilježena i 90. obljetnica djelovanja Fotokluba Zagreb. *I ovom je prilikom ponovo potvrđena vrijednost vrlo uspješne suradnje koju su zajednički razvili jedno amatersko udruženje i jedna radna organizacija s područja kulture – Muzej grada Zagreba, koji već duži niz godina za ovu manifestaciju besplatno ustupa svoj izložbeni prostor našem renomiranom foto-klubu*.¹²

Nakon prestanka suradnje s MGZ-om Ženska sekcija nastavlja priređivati povremene izložbe u drugim zagrebačkim prostorima, a od 1996. u izložbenom salonu Fotokluba Zagreb.

Tematske i obljetničke retrospektivne izložbe iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb

Muzej grada Zagreba do danas je ugostio i tri retrospektivne izložbe iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb.

Izložba *Socijalistički realizam – iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb*, 6. srpnja – 10. rujna 2006., predstavila je jedan segment iz fotografske prošlosti koji je moguće sagledati i objektivizirati, ne samo kao niz činjenica iz života Hrvatske jednog vremena, već i kao zbir zanimljivih i vrijednih fotografskih ostvarenja nastalih u doista specifičnim okolnostima.¹³

Središnje mjesto u obilježavanju 115. obljetnice Fotokluba imala je *Retrospektivna izložba fotografija u povodu 115. godišnjice Fotokluba Zagreb*, 15. listopada – 4. studenog 2007. Za izložbu su odabrani istaknuti autori i njihove fotografije iz fundusa Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb, i to prema načelu "jedan autor – jedna fotografija". *Koncepcijom izložbe na povijesni se način željela prikazati ovisnost fotografije o društvenoj i kulturnoj stvarnosti i koliko je ona bitno odražavala stvarnost određenoga doba. Tako prezentirane fotografije zorno zrcale povijesne, društvene i kulturne odnose i njihove mijene od tridesetih godina prošlog stoljeća do danas*.¹⁴

Deset godina poslije Muzej je bio domaćin izložbe *125 godina Fotokluba Zagreb*, 8. – 22. studenog 2017., za koju je odabrano 80 fotografija nastalih od 1930-ih do 2016. godine. Cilj izložbe bio je *obuhvatiti što više autora i poetika i uhvatiti presjek stvaralaštva*.¹⁵

Post festum, MGZ-u se može prigovoriti što je propustio priliku posljednjoj izložbi pridodati vlastiti muzeološki pečat te barem ukratko prezentirati povijest suradnje s Fotoklubom Zagreb. Odabirom građe iz muzejske dokumentacije (plakati, katalogi, fotografije postava izložbi, ostavština Franje Buntaka) mogle su se, muzeološki promišljeno, povezati važne obljetnice dviju institucija – čuvara zagrebačke i hrvatske fotografske baštine.

Ostale izložbe u suorganizaciji Muzeja grada Zagreba i Fotokluba Zagreb

Muzej grada Zagreba i Fotoklub Zagreb zajednički su priredili i nekoliko samostalnih izložaba članova Fotokluba. Priliku da samostalno izlažu dobili su Andrija Orlić (1975.), Ivan Medar (1976.), Milica Borojević (1977.) i Šime Radovčić (1995.).

Orličeva izložba od 60-ak fotografija priređena je u povodu Međunarodnog dana mira i 25. obljetnice autorove izlagačke djelatnosti.¹⁶

Na Medarovoj izložbi *Bijelo biserje Jugoslavije* posjetitelji su mogli vidjeti fotografije konja lipicanaca.¹⁷ Istoimena fotomonografija objavljena je 1965.¹⁸

Milica Borojević predstavila se ciklusom *Morekazi*, posvećenim prirodnim formacijama (kamen, cvijet, školjka).¹⁹

Fotoreporter Šime Radovčić prezentirao je bliskost s gradskom stvarnošću: Zagreb je bio pozornica koja se otkrivala oku njegove kamere. Njegova donacija predstavljena je manjom izložbom u Galeriji "Spot" kao

najavom studijske izložbe kojom se MGZ 1999. odužio svom donatoru. *Tajna nezaborava djela Šime Radovića je ne samo u umjetničkoj perfekciji i stalnoj djelatnoj produkciji, nego i u tome što je i sam autor, svjestan vrijednosti svog svjedočenja povijesti, svoju zbirku ostavio gradu u kojem je sazio i s kojim se mijenjao bilježeci njegove mijene, kako bi budući naraštaji to blago mogli sveobuhvatno shvatiti i prihvatiti kao dio nas i naše povijesti u Muzeju grada Zagreba.*²⁰

U tu se kategoriju može uvrstiti i jedna međunarodna izložba koju su u MGZ-u organizirali Udruženje likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske, Jugoslavenska autorska agencija – OOUR Autorska agencija za SRH, Fotosavez Hrvatske i Fotoklub Zagreb.²¹ Riječ je o *Izložbi fotografija Grupe 20 "Graz 1982"*, 4. – 18. ožujka 1983. na kojoj su izlagali: Antoine Haller, Max Aufischer, Hermann Candussi ml., Seiichi Furuya, Gerhard Jurković, Erich Kees, Richard Kratochwill, Elisabeth Kraus, Erih Lazar, Branko Lenart ml., Michael Markart, Max Puntigam, Alfred Seiland, Gerhard Skrapits, Peter Starchel, Harald Strobl, Helmut Težak, Manfred Willmann, Alfons Wimmers i Ursula Wüst.

Zaključak. U radu se objašnjava i sintetizira doprinos MGZ-a razvoju fotoamaterizma u Hrvatskoj zahvaljujući dugogodišnjoj suradnji s Fotoklubom Zagreb. Sažimajući sve navedeno, može se zaključiti kako je od kraja 1960-ih do kraja 1980-ih Muzej bio dinamičan galerijski prostor u službi fotografa te svojevrsno žarište suvremene fotografske scene. Dao je znatan doprinos razvoju i afirmaciji fotoamaterskog pokreta ugošćujući brojne izložbe članica i članova Fotokluba Zagreb. Posebno mjesto pripada bijenalnim izložbama iz ciklusa *Zagreb (Mali Zagreb salon)*, uz Dan oslobođenja grada Zagreba, te godišnjim izložbama *Žene snimaju*, uz Međunarodni dan žena. Po broju realiziranih izložaba u suradnji s MGZ-om Fotoklub Zagreb zauzima zavidno prvo mjesto. Kulturološki gledano, Muzej je pokazao gotovo nevjerojatnu inkluzivnost – velik broj fotoamatera prodefilirao je njegovom izložbenom dvoranom. Zaključno, ovaj rad može poslužiti i kao prilog proširenju spoznajnog spektra o hrvatskoj fotografskoj sceni druge polovice 20. i prvih desetljeća 21. st.

Primljeno: 12. veljače 2018.

COLLABORATION BETWEEN ZAGREB CITY MUSEUM AND ZAGREB PHOTO CLUB (1969-2017)

In 2017 two important Zagreb institutions marked major anniversaries - Zagreb City Museum its 110th and Zagreb Photo Club its 125th. Anniversaries are an occasion for taking stock and for synthesis. In this paper, pursuant to several years of research into the exhibition activity of Zagreb City Museum, facts about the fruitful collaboration between the Museum and Zagreb Photo Club are put forward. In the last fifty years or so the two institutions have worked together, either in a continuity or from time to time on the production of photographic exhibitions, thus making an important contribution to the development and reputation of the art of photography in Croatia. The research shows that Zagreb City Museum has kept up with the pulsation of the developing amateur photography movement and been a kind of gallery for Zagreb Photo Club. What is more, museum statistics have shown that Zagreb Photo Club occupies an enviable first place among the co-organisers of exhibitions produced in Zagreb City Museums in numerical terms. The statistics also back up the claim that the Museum has dismantled the exclusivity and elitism of high culture, as it is called. The work explains and gives a synthetic account of the contribution of Zagreb City Museum to the development of amateur photography in Croatia, thanks to the many years of collaboration with Zagreb Photo Club. To sum up everything said, it can be concluded that from the end of the sixties to the end of the eighties, the Museum was a dynamic gallery space serving photographers, and a kind of focal point for the contemporary photographic scene. It made a substantial contribution to the development and reputation of the amateur photography movement, holding numerous exhibitions of members of the club. A special place belongs to the biennial exhibitions from the series Zagreb (Little Zagreb Salon) put on to mark Zagreb Liberation Day and the annual exhibitions Women Photograph accompanying International Women's Day. Looked at in terms of cultural studies, the Museum showed an almost incredible degree of inclusivity – a great number of amateur photographers passed in review through its exhibition room. In conclusion, this paper can be considered a contribution to the expansion of the spectrum of perceptions of the Croatian photographic scene of the second half of the 20th and the first decades of the 21st century.

Prilog: Kronološki slijed izložaba realiziranih suradnjom MGZ-a i Fotokluba Zagreb

- Zagreb 1969.: IV izložba fotografije*, 9. – 25. svibnja 1969.
- Zagreb 1971.: V izložba fotografije*, 7. – 23. svibnja 1971.
- Zagreb 1973.: VI izložba fotografije*, 8. – 20. svibnja 1973.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 5. – 20. ožujka 1974.
- Izložba Fotokluba Zagreb*, 8. – 30. svibnja 1974.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 8. ožujka – 13. travnja 1975.
- Andrija Orlić: fotografije*, 2. – 15. listopada 1975.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 5. – 21. ožujka 1976.
- Ivan Medar: Bijelo biserje Jugoslavije*, 23. ožujka – 6. travnja 1976.
- Zagreb 1976.: VII izložba fotografije*, 27. travnja – 12. svibnja 1976.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 8. – 20. ožujka 1977.
- Milica Borojević: Morekazi*, 28. lipnja – 10. srpnja 1977.
- Zagreb 1978.: VIII izložba fotografije*, 16. – 31. svibnja 1978.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 19. – 30. lipnja 1978.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 6. – 28. ožujka 1979.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 4. – 16. ožujka 1980.
- Zagreb 1980.: IX izložba fotografije*, 13. – 30. svibnja 1980.
- Izložba članica Fotokluba Zagreb*, 12. – 22. ožujka 1982.
- Zagreb 1982.: X izložba fotografije*, 7. – 31. svibnja 1982.
- Izložba fotografija Grupe 20 "Graz 1982"*, 4. – 18. ožujka 1983.
- Zagreb 1984.: XI izložba fotografije*, 8. – 31. svibnja 1984.
- Zagreb 1986.: XII izložba fotografije*, 8. – 30. svibnja 1986.
- Šime Radović – fotoreporter – donator*, 11. – 30. srpnja 1995.
- Socijalistički realizam – iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb*, 6. srpnja – 10. rujna 2006.
- Retrospektivna izložba fotografija u povodu 115. godišnjice Fotokluba Zagreb*, 15. listopada – 4. studenog 2007.
- 125 godina Fotokluba Zagreb*, 8. – 22. studenog 2017.
- Napomena: Na mrežnoj stranici MGZ-a može se pronaći obilježje o navedenim izložbama.